

Rond de kapel staan 41 gedenkstenen gewijd aan de verschillende militaire eenheden die deelnamen aan de slag van de IJzer. Op de voorzijde staan de kentekens en de nummers van de onderscheiden regimenten.

Er staan twee grote gedenkzulen. Een voor het 1e en 2e Bataljon Karabiniers-Vrijwilligers en één voor het 5e Regiment Lansiers. Bij de parking vinden we een overzichtsbord van deze wandelroute.

We passeren een archeologische site. In deze weiden zijn resten zichtbaar van middeleeuwse bewoning. Het kan zijn dat er hier een castrale motte was, een wooncomplex van een feodale heer. Archeologen leiden dit af uit de vorm van de walgracht en aan de lichte verhoging in het landschap. De datering van de resten, vermoedelijk uit het begin van de 12e eeuw, wijst in de richting van een castrale motte.

Op de kunstmatig aangelegde heuvel, het opperhof, stond in de middeleeuwen de versterkte toren van de heer. Op het neerhof stonden enkel de woningen en de bedrijfsgebouwen. De hoeve "den Hoogen Rooker" was tot aan de Eerste Wereldoorlog in bedrijf, nu is er nog een landelijke woning. Aan de kant van de straat Oud Stuvekenskerke deelt de site in twee. Aan de kant van het bord bevonden zich vroeger het opperhof en het neerhof met hun omwalling. Reigersvliet deed dienst als buitenste omwalling. Aan de andere kant van de straat lag het noordelijke deel van de wal.

Reigersvliet Longs de Reigersvliet was de Grote Wacht 2 opgetrokken, te bereiken via twee loopbruggen. Een kleinere groep loopmensen vormden een bruggehoofd en 7 vuurposten vervulde de verdedigingsordel rond de voorpost.

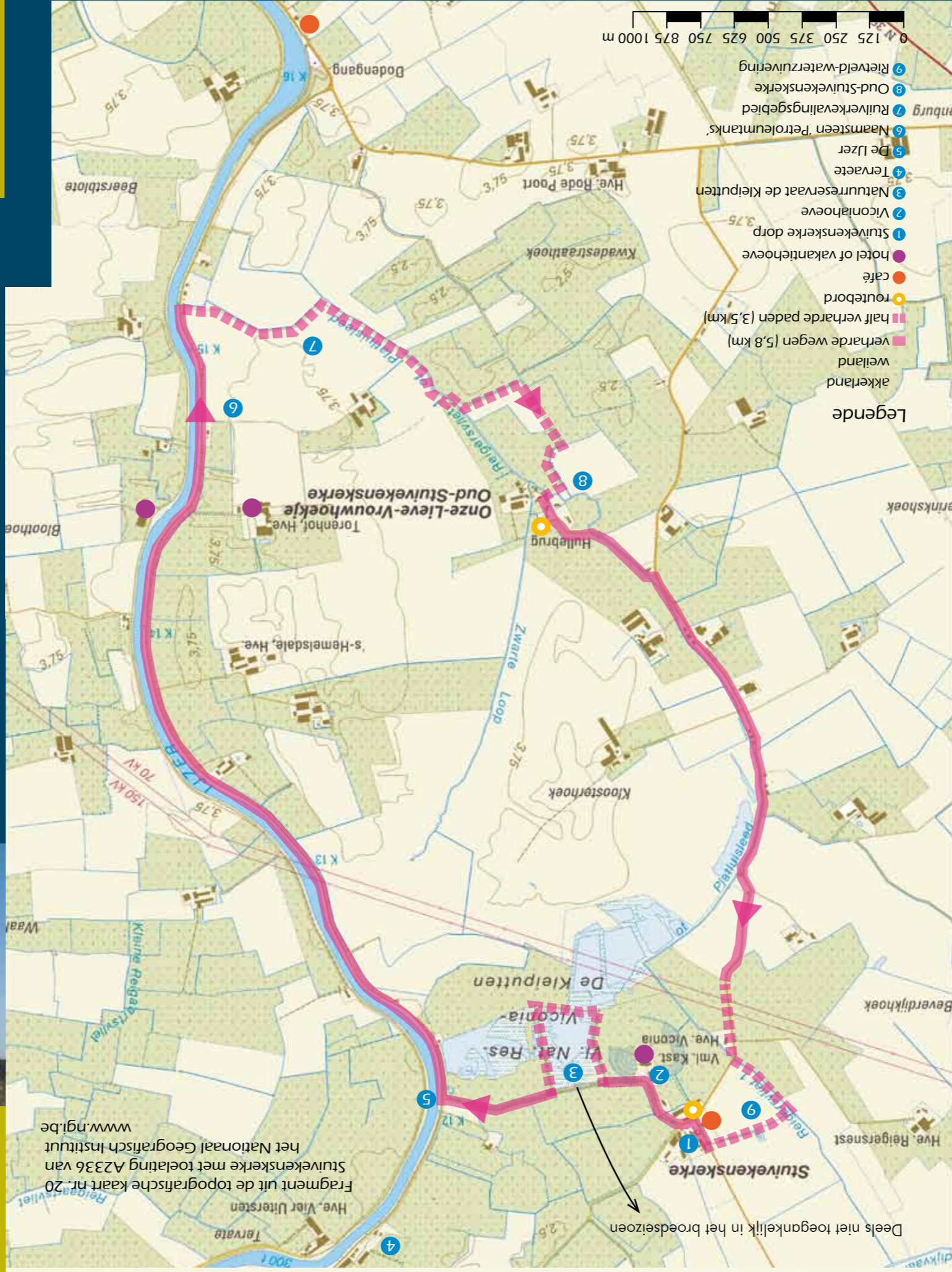
In maart 1918 besloten de Duitsers om één van de vestigingen van de IJzerstelling te doorbreken om zo door te kunnen stoten naar Calais. De Duitsers veroverden de kleine vuurposten. Een loopbrug over de Reigersvliet en de bevelpost bleef in handen van de Belgen. De Belgen maakten zich op voor een tegenaanval, die draaide uit op een zware strijd. De Grote Wacht 1, in Oud-Stuvekenskerke, werd heroverd op de Duitsers. In de Grote Wacht 2 bleven de stellingen behouden. Na een hevig bombardement werd een derde aanval uitgevoerd, die een hele dag duurde. In Grote Wacht 2 hielden ze stand. In Grote Wacht 1 moesten de Belgen waken en alleen voorpost "De Smidsse" bleef behouden. Deze slag werd de Slag van het Reigersvliet genoemd.

We verlaten Oud-Stuvekenskerke via het voormalig cafeetje 't Smisje we volgen de Viconiastraat. We krijgen ongeveer 2 kilometer verder de kans om via een graspad links naar het dorp terug te keren. We passeren dan de waterzuivering met riet, net voor het dorp.

9 Rietvelden

Dit rietveld wordt gebruikt om afvalwater te zuiveren. In rietvelden gebeurt de zuivering door micro-organismen, die oudste en meest toegepaste systeem is het vloeiveld. Het afvalwater stroomt tussen de stengels van de planten door, de stengels zijn de dragers waarop de bacteriën groeien die het afvalwater zuiveren. Er zijn ook bacteriën die in het substraat groeien, tussen de wortels van de planten. Door de uitwisseling van stoffen tussen het water en de bodem, kunnen in die bodem bijkomende zuiveringsprocessen plaatsvinden. Het vloeiveld is het meest verwant met een natuurlijk moeras en is een ecologische manier om afvalwater te reinigen.

Deels niet toegankelijk in het broedsizoen

Legende

- verharde wegen (5,8 km)
- half verharde paden (3,5 km)
- routebord
- café
- hotel of vakantiehoeve
- 1 Stuvekenskerke dorp
- 2 Viconiahoeve
- 3 Natuurreservaat de Kleiputten
- 4 Tervate
- 5 De IJzer
- 6 Naamsteen 'Petroelumatanks'
- 7 Ruitverkevalingsgebied
- 8 Oud-Stuvekenskerke
- 9 Rietveld-waterzuivering

Fragment uit de topografische kaart nr. 20 Stuvekenskerke met toelating A2336 van het Nationaal Geografisch Instituut www.ngi.be

COLOFON

De Stuvettes Wandelroute is uitgewerkt in 2008 ism stads- en natuurgids Michel Maeckelbergh, het Stadsarchief, de Grafische Dienst en de Dienst Toerisme. Stuvekenskerke is een finalist van de verkiezing "het Mooiste Dorp van Vlaanderen", een dorp vol tevoeren om te ontdekken dus! Deze route is één van de 12 dorpswandelingen die vanaf 2008 het wandelgebied rond Diksmuide zullen vormen.

Opmaak en druk : Grafische Dienst Stad Diksmuide. © Stadsbestuur van Diksmuide (mei 2008)

Bij opmerkingen, gelieve ons te verwittigen : toerisme@stad.diksmuide.be, fax 051 51 91 48, email : toerisme@stad.diksmuide.be

PRAKTISCHE INFO

Deze wandelroute gaat voor 62% langs verharde en 38 % halfverharde wegen. De onverharde delen in de kleiputten en langs het rietveld zijn minder goed voor rolstoelen en kindervagens, maar de verharde wegen vlakbij bieden de mogelijkheid om het volledige circuit af te leggen.

9,3 km

STUVETJESROUTE

De "Stuivetjes" wandelroute brengt u langs alle aspecten van een klein dorp op het platteland. Stuivekenskerke heeft heel wat schatten te bieden, want het dorp heeft de laatste 150 jaar zowat van alles meegemaakt. Dit maakt het dorp ook zo mooi en karaktervol. Op deze wandeling maakt u kennis met de IJzer, het natuurgebied van de Viconia-kleiputten, de vroegere dorpskern op het Onze-Lieve-Vrouwehoekje, de Eerste Wereldoorlog en de wederopbouw, de landbouw in de polders en de ruilverkaveling nieuwe stijl.

We starten deze wandeling aan het infobord in Stuivekenskerke.

1 Het dorp Stuivekenskerke

Stuivekenskerke is een landelijk dorp met verspreide hoevebouw en drie kleine bewoningskernen. Centraal ligt de huidige dorpskern met de Sint-Pieterskerk, de pastorie, een herberg en een aantal woningen. Deze dorpskern wordt doorgaans aangeduid als Nieuw-Stuivekenskerke. Stuivekenskerke wordt pas voor het eerst in 1219 vermeld als "de parochie Stuvinskerke op de plaats die Vate genoemd wordt". Het huidige Stuivekenskerke en wat restte van Oud-Stuivekenskerke werden in de Eerste Wereldoorlog volledig vernield. Het dorp wordt getypeerd door de typische wederopbouwstijl van de jaren 1920-1930, geïnspireerd op de lokale baksteen-architectuur.

We volgen de Stuivekenskerkestraat naar links en vervolgen onze weg langs de Kasteelhoevestraat.

2 De Viconiahoeve

Het uithof vond zijn oorsprong in de 12^e eeuw. Een schaapskooi kwam in bezit van de Franse norbertijnenabdij Vicogne, gelegen te Raisne nabij Valenciennes. Door de gronden die de orde in de omgeving in leen kreeg, werd het domein aanzienlijk uitgebreid. Het kloostergoed omvatte een kapel, een smidse, een brouwerij, een wagenmakerij en een bakkerij. De bloeiperiode van deze kloosterhoeve is best te situeren tussen de 13^e en de 16^e eeuw. In 1566 werd de hoeve door de Geuzen overvallen. De kloosterlingen lieten de Vicogne versterken tegen de herhaalde plundertochten van Oostendse legerbenden. De hoeve werd beschermd door een dubbele omwalling en een heuvel die nu nog merkbaar is.

In 1794 werden de Norbertijnen verjaagd. Het domein werd door de Franse Republiek verbeurd verklaard en openbaar verkocht. In het begin van de 19^e eeuw was de familie de Grave pachter en vervolgens eigenaar van het landgoed. Het woonhuis van de hoeve werd in die mate uitgebreid dat het in de volksmond de naam "Kasteel De Grave" of "Chateau Vicogne" kreeg. Tijdens de Slag aan de IJzer veroverden Duitse troepen Chateau Vicogne en richtten het in als Duitse voorpost. De hoeve werd volledig vernield, maar in 1925 opnieuw opgebouwd in een pseudo-renaïssancestijl.

Nu is het een vakantiehôtel onder de naam "Viconia Kasteelhoeve".

Aan de eerste ingang van het natuurreservaat slaan we rechts in. We volgen het pad rechtdoor. Zo komen we dicht bij de eigenlijke kleiputten.

3 Het natuurreservaat Viconia-kleiputten

Het Vlaamse natuurreservaat heeft een oppervlakte van circa 34 ha.

Na de Tweede Wereldoorlog werd tussen de Viconiahoeve en de IJzer intensief klei gedolven. De klei was nodig voor de heropbouw na de Eerste Wereldoorlog. Ze werd met kleine wagonnetjes naar de IJzer gevoerd om er met schepen naar een steenbakkerij te Nieuwpoort gebracht te worden.

De kleiputten wou men in eerste instantie volstorten met afval maar de Vlaamse overheid startte hier in 1980 een natuurproject. De zeven plassen met bijhorende rietkragen, slikplaten, houtkanten

en grasweiden groeiden uit tot bijzonder waardevolle biotopen voor overwinterende watervogels en steltlopers. Er zijn twee vogelkijkhutten, één op het domein zelf en één langs de IJzerdijk. Tijdens de trekperiode kunnen tal van steltlopersoorten waargenomen worden zoals: Kempshaan, Grutto, Wulp, Groenpootruiter en Tureluur.

We slaan in het reservaat 2x linksaf en we bereiken zo weer de Kasteelhoevestraat. We nemen die weg naar rechts. Op het eind van de Kasteelhoevestraat slaan we rechtsaf de IJzerdijk op. We zien stroomafwaarts op de oever het gehucht Tervate.

4 Tervate

Tervate is de oudst bewoonde plek van Stuivekenskerke. Dit gehucht was in de 18^e eeuw zelfs omvangrijker dan de eigenlijke dorpskern van Stuivekenskerke.

Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog lag er een draaibrug die de verbinding maakte met Keiem en andere dorpen op de rechteroever van de IJzer.

Keiem viel echter in handen van de Duitsers en de Belgen dynamiteerden de brug. Het Belgisch leger trok zich terug op de linkeroever. Op 22 oktober kwamen de Duitsers over de IJzer en namen ze Tervate in. Ze moesten echter opgehouden worden en meer dan 900 soldaten van de Grenadiers en Karabiniers en majoor Henri d' Oultremont sneuvelen in "De Slag van Tervate".

Een gedenkzuil herinnert ons aan hun opoffering gedurende 3 dagen. Zonder hen zou Nieuwpoort in Duitse handen gevallen zijn en zou de inundatie niet meer mogelijk zijn geweest, waardoor de oorlog helemaal anders had kunnen verlopen.

We volgen de IJzerdijk rechts in de richting van Diksmuide. Dit is een kronkelende landelijke weg aangelegd op de dijk langs de linkeroever van de IJzer.

5 De IJzer

De IJzer is de kortste van de drie Belgische rivieren. De andere zijn de Maas en de Schelde, die ook in zee uitmonden. De IJzer is 78 km lang, waarvan 45 km in België, en ontspringt ten westen van Kassel in Frans-Vlaanderen en mondt uit in de Noordzee ter hoogte van Nieuwpoort. Deze rivier was tijdens Wereldoorlog I het tafereel van een stellingen- en loopgravenoorlog, waarbij het Belgische en Duitse leger zich langs weerszijden had ingegraven. Het Belgische leger kon hier stand houden na inundatie van een deel van de IJzervlakte.

Langs de IJzer bevinden zich twee opvallende sites die de gruwel van deze oorlog gedenken: de IJzertoren en de Dodengang.

We slaan na 3 km IJzerdijk rechts af en bevinden ons nu op een niet-verhard gedeelte van de wandeling, het Oud-Stuivekenspad. 100 meter verder langs de IJzer kunnen we een naamsteen gaan bekijken.

6 Naamsteen "Petroleumtanks"

De steen werd in 1985 geplaatst ter herinnering aan de geduchte Duitse stelling, die hier tijdens de Eerste Wereldoorlog was ingericht, in één van de twee petroleumtanks. Deze petroleumtanks werden hier vlak voor de Eerste Wereldoorlog opgetrokken door een internationaal handelsbedrijf. Ze bestonden uit twee stalen reservoirs op een stevige betonnen onderbouw, een conciërgewoning en een voorraadmagazijn. De petroleumtanks bleven tijdens de oorlog in Duitse handen ondanks verschillende frontale aanvallen van het Belgisch leger. De Belgen staakten hun pogingen om ze te veroveren en de tanks bleven voor de duur van de oorlog het symbool van de Duitse aanwezigheid op de linkeroever van de IJzer.

We vervolgen het Oud-Stuivekenspad, dat in het jaar 2000 in gebruik werd genomen.

7 De ruilverkaveling

Eind 2000 werd de ruilverkaveling Stuivekenskerke beëindigd. Ze zorgde ervoor dat landbouwers hun gronden konden ruilen, zodat ze grotere percelen hadden, dicht bij de boerderij en met goede toegangswegen.

Een ruilverkavelingsproject gaat vandaag gepaard met landinrichting. Vroeger gebeurden de ingrepen enkel ten behoeve van het waterbeheer

en de landbouw, met vaak een grote vershraling van het landschap tot gevolg. In dit project werd rekening gehouden met het landschap, de natuurwaarden, de recreatieve mogelijkheden en het herinrichten van de dorpskern.

In het kader hiervan werd 8 ha landbouwgrond toegevoegd aan het natuurreservaat. Zij moeten een buffer vormen tussen de meest kwetsbare zones van het natuurgebied en de intensieve akkerbouw in de omgeving.

Een deelproject was de herinrichting van de dorpskern van Stuivekenskerke. Alle nutsleidingen zijn ondergronds gebracht en er is een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd, zodat enkel het afvalwater naar het rietveld loopt om gezuiverd te worden.

Op het eind van dit pad komen we in Oud-Stuivekenskerke of het Onze-Lieve-Vrouwehoekje.

8 Het Onze-Lieve-Vrouwehoekje en Oud-Stuivekenskerke

Het landelijk gebied werd voornamelijk gekenmerkt door sterk verspreide, vaak omwalde hoevesites en het dubbel omwalde "t Clooster Vicogne".

Halfweg de 19^e eeuw moet de oude Sint-Pieterskerk zo grondig gerenoveerd worden, dat er beslist wordt om een nieuwe kerk te bouwen op zo'n twee kilometer van de bestaande kerk. Rond de kerk, gebouwd van 1866 tot 1870, ontwikkelde zich de nieuwe dorpskern.

Oud-Stuivekenskerke, nu het Onze-Lieve-Vrouwehoekje, liep in het laatste kwart van de 19^e eeuw leeg ten gunste van de nieuwe kerk in de wijk Vicogne. Een nieuwe dorpskern verrees in het huidige Stuivekenskerke. De laatgotische westtoren is het enige restant van de in 1870 gesloopte Onze-Lieve-Vrouwekerk.

Tijdens WO I was hier een vooruitgeschoven stelling van het Belgisch leger en de oude toren werd als versterkte uitkijpost gebruikt.

Vandaag is het Onze-Lieve-Vrouwehoekje als oorlogssite een beschermd monument dat bestaat uit de gedenkkapel "Onze-Lieve-Vrouwe ter Zege", het puin van de verwoeste kerktoeren met erboven een oriëntatietafel die 35 belangrijke plaatsen uit de oorlog aanduidt, twee grote monumenten voor de gesneuvelden, 41 gedenkzuiltjes en een demarcatiepaal.

De "Koninklijke Touring Club van België" plaatste 22 demarcatiepalen op de punten waar de Duitse troepen het verst doordrongen. Op de roze granieten zuil staat de tekst "hier werd de overweldigder tot staan gebracht" in vier talen. Tijdens W.O. II kaptten de Duitsers op al de demarcatiepalen de tekst weg. De paal van het Onze-Lieve-Vrouwehoekje werd dit lot bespaard en is samen met die in Ramskapelle de enige met de nog originele tekst erop.

Na de Slag van de IJzer (18 tot 31 oktober 1914) stabiliseerde het front zich dwars door de gemeente Stuivekenskerke dat volledig in overstroomd gebied lag. Aan beide zijden van het front werden op de hoger gelegen punten voorposten ingericht.

In Oud-Stuivekenskerke werd de Belgische observatiepost de "Zuidelijke Grote Wacht" ingericht in de kerktoeren en de hoeve ernaast onder leiding van de artilleriewaarnemer reserveluitenant Lekeux. Er waren loopgraven, verbindingsgangen en bunkers. In de torenruïne werd een betonnen schuilplaats, met daar boven op een bunker als waarnemings- en mitrailleurpost, ingericht door de genie. De toren werd in puin geschoten en tegen april 1915 hield Lekeux noodgedwongen wacht in de nabijgelegen hoeve Goemaere.

Een niet ontplofte obus, die net onder een Onze-Lieve-Vrouwebeeldje was ingeslagen, brengt Lekeux ertoe een kapelletje in te richten. Na WO I ijvert hij voor de bouw van een herdenkingskapel ter nagedachtenis van de gesneuvelde soldaten. In 1926 werd de kapel "Onze-Lieve-Vrouwe Ter Zege" ingewijd. 15 brandglasramen tonen oorlogstaferelen en sieren de kapel., Lekeux geknipt voor het Onze Lieve Vrouwebeeld met de onontplofte obus, als observator op de torenromp.